

LLINGUA I LITERATURA

La filòloga Teresa Tort reivindica la riquesa del tortosí al llibre '100 paraules ebrenques'

L'autora, a través de paraules "extretes de la vida real", posa en valor un centenar de paraules genuïnes ebrenques i reflexiona sobre la llengua

Tortosa L. Bertomeu

La filòloga Teresa Tort Videllet (Benifallet, 1967) acaba de publicar a la col·lecció *De 100 en 100* de Cossetània el llibre *100 paraules ebrenques agafades al vol* que, a través d'anècdotes i escenes de la vida quotidiana, recull i posa en valor un centenar de paraules genuïnes ebrenques. El llibre és una tria dels mots que Tort ha anat recopilant durant anys al blog 'Agafada al vol', i que es va convertir en una via per a reivindicar la seua identitat ebrenca, després de més de trenta anys afincada al Garraf. **"Fa 34 anys que vaig marxar i com molta gent que hem hagut de marxar, tenim lo cap aquí i els peus allà"**. Tort reconeix que manté un **"vincle molt fort"** amb el territori, amb el seu paisatge i la manera de parlar i que amb el blog ha trobat la manera de mantindre este vincle.

Tant al llibre com al blog, Tort ha recopilat **"paraules extretes de la vida real i no d'un diccionari"** i a partir d'una anècdota o d'un record reflexiona a través de les paraules sobre diferents qüestions que tenen a veure amb la llengua. Un dels temes recurrents al blog i que també

Tort va presentar el llibre en roda de premsa a la seu de la delegació de l'Ebre del Col·legi de Periodistes./ ACN

formen part del llibre són les reflexions sobre la comunitat i l'àmbit lingüístic del català. **"Un dels objectius que tenia era donar relleu al dialecte tortosí com una baula més dins del domini lingüístic"**, explica l'autora. Hi ha paraules com *fardatxo*, *rabosa*, *oratge*, *plabxa*, *barandat* o *llepolles* que l'han portat a reflexionar, per exemple, sobre la proximitat entre el valencià i el dialecte tortosí, cosa que vindria a de-

mostrar que **"el català és un continu i una sola llengua"**. Tort lamenta **"la poca visibilitat que la nostra variant lingüística té als mitjans de comunicació"** i creu que comença a ser hora de visibilitzar-la i posar-la en valor. Tort reconeix que les llengües **"amb una forma estàndard potent"** tendixen a **"l'apivellament lingüístic"** i a la **"pèrdua de color"** a favor d'una unitat que tothom reconeix. Així, Tort reivindica

la **"riquesa lèxica"** del dialecte tortosí i per a parlar-ne al llibre utilitza paraules com *xeic*, *botana*, *galotxa*, *xona* o *guinyot*. **"Hi ha moltes maneres de dir les coses i no hem d'arraconar paraules pel fet de no ser conegudes"**, reflexiona, **"natros podem dir botana i a Barcelona no"**, a la vegada que fa una crida a mantindre les paraules genuïnes de cada territori i que s'incorporen per exemple en l'aprenentatge a l'escola. Per a Tort, per exemple, no té sentit que els alumnes del territori aprenguen sobre les guineus a ciències naturals i que, en canvi, no se'ls ensenye que a l'Ebre d'este animal se'n diu *rabosa*.

Al llibre també dedica un capítol a l'anàlisi filològica d'una vintena de paraules i també fa una tria de paraules que Tort destaca per la seua bellesa, **"hi ha paraules que per si soles són objectes decoratius i paraules que per si soles són un poema"** i al llibre en destaca més d'una dotzena, entre elles *papaterra*, *xalar*, *noviluni* o *malmirrossa*.

A través de les paraules, Tort també estira cap al present mots que formen part del seu record i de la seua infantesa. **"Hi ha moltes paraules que jo no utilitzo però que**

recordo perquè les he sentit a dir" i al llibre recupera, per exemple, paraules com *eixamorar* que feia servir sa iaia. **"Només li he sentit dir a ella. Que la roba està eixamorada vol dir que li falta un puntet perquè estiga eixuta del tot, però que va molt bé perquè està a punt per a planxar. Això com ho diuen en altres llocs? Doncs, no ho saben dir, però aquí podem dir que la roba està eixamorada. És fantàstic!"**.

El llibre està dividit en 6 blocs temàtics i cada paraula és un capítol del llibre. Cada mot li dona peu a escriure una petita història, sovint extreta d'anècdotes personals, que l'ajuden a definir-lo i la porten també a fer reflexions sobre la llengua. El model de llengua en els textos del llibre corresponen a l'estàndard formal, si bé Tort ha incorporat particularitats lèxiques i morfològiques del dialecte tortosí reconegudes per la *Gramàtica de la llengua catalana*.

Tort, que continua recopilant paraules setmanalment al seu blog ja en té més de 300 recollides, reconeix que el pas del blog al llibre no ha estat senzill i ha agraït la confiança de Cossetània **"que només va trigar 24 hores a dir que sí que publicarien el llibre"**.